

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Staats- en
bestuursrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/venj

Ons kenmerk
2236890

Datum 25 mei 2018
Onderwerp Antwoorden Kamervragen over het bericht 'Gegevens miljoenen
Facebook-gebruikers gestolen voor politieke reclame' en over
privacyschendingen door Facebook.

Uw kenmerk
2018Z05224, 2018Z05753,
2018Z06395

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

In antwoord op uw brieven van 22 en 29 maart en 6 april 2018 deel ik u, mede namens de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media, mee dat de schriftelijke vragen van het lid Koopmans (VVD) en de leden Kuiken en Van den Hul (beiden PvdA) over het bericht 'Gegevens miljoenen Facebook-gebruikers gestolen voor politieke reclame' en over privacyschendingen door Facebook, worden beantwoord zoals aangegeven in de bijlagen bij deze brief.

De Minister voor Rechtsbescherming,

Sander Dekker

**Antwoorden op de schriftelijke vragen van het lid Koopmans (VVD) over het bericht 'Gegevens miljoenen Facebook-gebruikers gestolen voor politieke reclame'.
Kenmerk 2018Z05224
Ingezonden 22 maart 2018**

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht 'Gegevens miljoenen Facebook-gebruikers gestolen voor politieke reclame'¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Is u bekend of ook Nederlanders slachtoffer zijn van de genoemde dataroof? Is u bekend of vergelijkbare dataroof- en datamisbruik-praktijken ook in Nederland plaatsvinden?

Antwoord 2

Tegenover de NOS heeft Facebook verklaard dat (ten hoogste) 90.000 Nederlandse Facebookprofielen mogelijk zijn getroffen door de datapraktijken rond Facebook en Cambridge Analytica.² Uit navraag bij Facebook blijkt dat het gaat om 89.373 personen, bestaande uit 28 personen die de app hadden geïnstalleerd en 89.345 contacten die mogelijk getroffen zijn. Mede hierom staat de Autoriteit persoonsgegevens in nauw contact met de privacytoezichthouder in het Verenigd Koninkrijk, de Information Commissioner's Office (ICO), die heeft aangekondigd onderzoek te doen naar de kwestie.

Andere, vergelijkbare datamisbruik-praktijken in Nederland zijn mij niet bekend. Het NOS Journaal berichtte op 19 maart jl. weliswaar dat ook Nederlandse politieke partijen de mogelijkheid gebruiken om gericht te adverteren via Facebook, maar dat is op geen enkele wijze te vergelijken met de praktijken van Cambridge Analytica, dat volgens berichtgeving uit o.a. de NRC van 20 maart jl. en een undercover-reportage van de Britse TV-zender Channel 4, door *microtargeting* op basis van nepnieuws en gedragspsychologie op sentimenten van kiezers heeft ingespeeld en daarbij juridische grenzen heeft overschreden.³ Microtargeting door politieke partijen in Nederland is door de privacyregelgeving die in Nederland geldt aan striktere regels verbonden. Zo wordt politieke voorkeur als bijzonder persoonsgegeven aangemerkt, dat zonder expliciete toestemming van betrokkene niet mag worden verwerkt. In Nederland lijkt *microtargeting* door politieke partijen zich dan ook te beperken tot vormen van profiling die selecties van potentiële kiezers opleveren aan wie op internet in *banners* verkiezingsboodschappen kunnen worden verstrekt. Het gaat hier om een praktijk die niet per definitie in strijd is met de privacywetgeving. Verder is van belang dat de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) per 25 mei 2018 striktere eisen stelt aan toestemming: de toestemming moet

¹ <https://www.ad.nl/digitaal/gegevens-miljoenen-facebook-gebruikers-gestolen-voor-politieke-reclame~a27bbe5d/>

² <https://nos.nl/artikel/2225835-zuckerberg-over-dataschandaal-het-was-mijn-fout.html>

³ <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/03/20/nepnieuwsfirma-vecht-voor-overleven-a1596451>

expliciet gevraagd én verkregen worden, en mag niet 'verstopt' zitten in bijvoorbeeld de algemene voorwaarden. Cambridge Analytica heeft daarentegen op grote schaal gebruik gemaakt van gegevens van personen die daarvoor op geen enkele wijze toestemming hadden gegeven.

Vraag 3

Hoe kunnen potentiële slachtoffers van dataroof en datamisbruik achterhalen of zij slachtoffer zijn? Is hier ruimte voor collectieve actie? Hoe kunnen slachtoffers worden gecompenseerd voor hun schade?

Antwoord 3

Er is op 9 april een tool van Facebook online gekomen waarmee Facebook-gebruikers kunnen zien of ook hun data mogelijk zijn gedeeld met Cambridge Analytica door de app This Is Your Digital Life.⁴

Voor wat betreft een collectieve schadevergoedingsactie geldt dat dit wordt geregeld door het daartoe strekkende bij uw Kamer aanhangige wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering teneinde de afwikkeling van massaschade in een collectieve actie mogelijk te maken (Kamerstukken 34608). Ook de EU heeft wetgeving hierover in voorbereiding.⁵

Overigens staat, zoals gezegd, de AP in nauw contact met de privacytoezichthouder in het Verenigd Koninkrijk, de Information Commissioner's Office (ICO), die heeft aangekondigd onderzoek te doen naar de kwestie.

Binnenkort spreek ik met vertegenwoordigers van een aantal internetbedrijven, waaronder Facebook. Ik zal Facebook ook aanspreken op hun verantwoordelijkheid in dezen.

Vraag 4

Is het gegevensverwerkers toegestaan data die zij verwerken zonder expliciete toestemming van de betrokken burgers te verschaffen aan wetenschappers of journalisten? Is enkele instemming met de algemene voorwaarde voldoende hiervoor?

Antwoord 4

Als er eenmaal een geldige rechtsgrond voor de verwerking van persoonsgegevens voor een bepaald doel is, dan kan die rechtsgrond inderdaad ook als rechtsgrond voor verdere verwerking met het oog op wetenschappelijk onderzoek dienen (artikel 5, eerste lid, onder b, AVG). In dat geval is geen afzonderlijke toestemming meer vereist. Dat mag echter alleen onder strikte voorwaarden:

- het gaat uitsluitend om wetenschappelijke doelen, dus niet ook om bijkomende doelen;
- de verwerkingsverantwoordelijke moet beoordelen of hij de wetenschappelijke doeleinden ook kan bereiken op een wijze waarbij de

⁴

<https://www.facebook.com/help/1873665312923476?helpref=search&sr=1&query=cambridge%20analytica>

⁵ ANP, Massaclaim voor consumenten in EU in de maak, 11 april 2018.

betrokkenen niet of niet meer geïdentificeerd kunnen worden (zie overweging 156 AVG);

- als met anonimisering de wetenschappelijke doeleinden niet kunnen worden behaald, moet de verwerkingsverantwoordelijke passende technische en organisatorische waarborgen treffen om zo min mogelijk persoonsgegevens te verwerken, bijvoorbeeld door persoonsgegevens te pseudonimiseren (artikel 89 AVG).

Om als verwerking van persoonsgegevens met het oog op wetenschappelijk onderzoek te worden aangemerkt, moet de verwerking aan specifieke voorwaarden voldoen, met name wat betreft het publiceren of anderszins openbaar maken van persoonsgegevens voor wetenschappelijke onderzoeksdoeleinden (zie overweging 159 AVG).

Ook ten aanzien van verdere gegevensverwerking voor *journalistieke* doeleinden moet altijd sprake zijn van een geldige rechtsgrond. Dat hoeft niet per definitie toestemming te zijn. Echter, in lijn met vaste jurisprudentie kan een eenmaal verkregen toestemming in beginsel niet worden ingetrokken. De mogelijkheid voor betrokkene om zijn of haar toestemming voor het verwerken van persoonsgegevens te allen tijde in te kunnen trekken, is uitgezonderd. Dit is een van de uitzonderingen en afwijkingsmogelijkheden die geregeld is voor de gegevensverwerking die noodzakelijk is voor journalistieke doeleinden, gelet op het recht van vrijheid van meningsuiting en informatie. Ook het verbod op het verwerken van bijzondere persoonsgegevens is niet van toepassing als dit noodzakelijk is voor het journalistieke doel.

Zoals blijkt uit het bovenstaande, is expliciete toestemming van de betrokkene voor de verwerking van persoonsgegevens voor wetenschappelijke of journalistieke doeleinden niet altijd vereist, maar kunnen er wel strenge eisen gesteld zijn aan deze (verdere) verwerking. Bij overtreding kan de AP handhavend optreden.

Vraag 5

Aan welke kwaliteitsvereisten moet men voldoen voordat men zich, conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), kan voorstellen als wetenschapper of journalist?

Antwoord 5

Voor de AVG is niet zozeer van belang of iemand wetenschapper of journalist is, maar of sprake is van wetenschappelijk onderzoek of van journalistieke doeleinden. Een wetenschapper of journalist dient voor zover die niet bezig is met wetenschappelijke of journalistieke activiteiten immers gelijk te worden behandeld aan niet-wetenschappers en niet-journalisten.

De term "wetenschappelijk onderzoek" moet volgens overweging 159 van de AVG ruim worden opgevat en omvat bijvoorbeeld technologische ontwikkeling en demonstratie, fundamenteel onderzoek, toegepast onderzoek en uit particuliere middelen gefinancierd onderzoek.

Van een verwerking voor journalistieke doeleinden kan sprake zijn indien de verwerking van persoonsgegevens als doel heeft de bekendmaking aan het publiek van informatie, meningen of ideeën. Deze activiteiten zijn niet

voorbehouden aan mediaondernemingen en kunnen een winsttoegmerk hebben.⁶ Volgens overweging 153 van de AVG moet het begrip journalistiek ruim worden uitgelegd.

Vraag 6

Is voldoende gewaarborgd dat de betrokken wetenschappers en journalisten de data niet misbruiken voor andere doeleinden, gezien de AVG minder zware eisen stelt aan gegevensverwerking voor onder meer wetenschappelijke en journalistieke doeleinden?

Vraag 7

Welke verplichtingen rusten er op de gegevensverstrekkers en de gegevensverwerkers om zorg te dragen dat de verschafte data niet door (beweerdelijke) wetenschappers en journalisten worden misbruikt? Zijn zij medeverantwoordelijk indien slecht beveiligde data wordt geroofd of misbruikt? Kan dit effectief worden gehandhaafd?

Antwoord 6 en 7

Misbruik van persoonsgegevens voor andere doeleinden wordt verboden door artikel 5, eerste lid, onder b (doelbinding), en artikel 6, vierde lid, AVG (verdere verwerking is uitsluitend toegestaan bij verenigbaar gebruik, bij expliciete toestemming of bij een wettelijke grondslag ter waarborging van een of meer van de doelstellingen van algemeen belang). Dit geldt zowel bij verwerkingen voor journalistieke doeleinden als bij verwerkingen voor wetenschappelijke doeleinden, met dien verstande dat verdere verwerking voor wetenschappelijke doeleinden door artikel 5 AVG onder strikte voorwaarden wordt toegestaan zonder in strijd te komen met het beginsel van doelbinding (zie antwoord 4). De AP zal erop toezien dat deze regels worden nageleefd en kan zo nodig zeer forse boetes opleggen.

Vraag 8

Wat betekent het voor het vertrouwen van de Nederlandse overheid in het gebruik van Facebook voor diverse vormen van overheidscommunicatie, nu Facebook deze dataroof kennelijk twee jaar geheim heeft gehouden? Welke consequenties verbindt u hieraan?

Antwoord 8

Het staat buiten kijf dat Facebook zich aan de Europese en nationale privacyregelgeving moet houden. De AP ziet hierop toe in samenwerking met de toezichthouders in de andere lidstaten van de Europese Unie, en krijgt met ingang van 25 mei 2018 ruimere toezichts- en sanctiebevoegdheden.

Vanwege de grote invloed die sociale media hebben op de samenleving, rust op de aanbieders van deze diensten een zware verantwoordelijkheid. Dat geldt bij uitstek voor een mondiale aanbieder zoals Facebook. Privacy is geen luxe en de handel in persoonsgegevens mag niet uitsluitend als verdienmodel worden gezien. Ik zal met Facebook en andere aanbieders in gesprek gaan om hen nog eens op hun verantwoordelijkheid te wijzen. Een verantwoordelijkheid die zich ook uitstrekt tot hetgeen gebruikers van dergelijke diensten online zetten, in de vorm

⁶ HvJ EU 16 december 2009, C-73/07 (Tietosuojavaltuutettu/Satakunnan Markkinapörssi Oy en Satamedia Oy).

van bijvoorbeeld wraakporno en andere vernederende of beledigende uitingen jegens personen. In het najaar zal ik de Tweede Kamer informeren over mijn voornemens om betere waarborgen te creëren voor de bescherming van deze zogenaamde horizontale privacy.

Facebook heeft een groot bereik en is daarom voor overheidscommunicatie een belangrijk medium. Ik zie thans geen aanleiding om uit het incident inzake Cambridge Analytica consequenties te trekken voor de overheidscommunicatie via Facebook.

**Antwoorden op de schriftelijke vragen van de leden Kuiken en Van den Hul (beiden PvdA) over privacyschendingen door Facebook
Kenmerk 2018Z05753
Ingezonden 29 maart 2018**

Vraag 1

Kent u de berichten «Ook telefoongegevens waren niet veilig voor datagraaier Facebook»⁷, «Berlijn wil strenger toezicht op Facebook na dataschandaal»⁸ en «Amerikaanse mededingingsautoriteit FTC doet onderzoek naar Facebook»?⁹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Zijn de berichten over mogelijke privacyschendingen voor u aanleiding om met Facebook in gesprek te gaan en dit bedrijf aan te spreken op zijn verantwoordelijkheid ten aanzien van de privacy van burgers en bedrijven? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 2

Het staat buiten kijf dat Facebook zich aan de Europese en nationale privacyregelgeving moet houden. De Autoriteit persoonsgegevens ziet hierop toe in samenwerking met de toezichthouders in de andere lidstaten van de Europese Unie, en krijgt met ingang van 25 mei 2018 ruimere toezichts- en sanctiebevoegdheden.

Vanwege de grote invloed die sociale media hebben op de samenleving, rust op de aanbieders van deze diensten een zware verantwoordelijkheid. Dat geldt bij uitstek voor een mondiale aanbieder zoals Facebook. Privacy is geen luxe en de handel in persoonsgegevens mag niet uitsluitend als verdienmodel worden gezien. Ik zal met Facebook en andere aanbieders in gesprek gaan om hen nog eens op hun verantwoordelijkheid te wijzen.

Vraag 3

Waar kunnen burgers terecht die zich door Facebook in hun persoonlijke levenssfeer geschonden voelen om daarover te klagen of hun recht te halen?

Antwoord 3

Burgers kunnen een klacht indienen bij de AP indien zij menen dat hun persoonsgegevens onrechtmatig worden verwerkt. Op het vlak van de klachtenafhandeling brengt de AVG overigens als verandering dat de AP vanaf 25 mei 2018 verplicht is om elke klacht in behandeling te nemen. Bovendien krijgt de AP ruimere sanctiebevoegdheden.

Vraag 4

⁷ <https://www.ad.nl/digitaal/ook-telefoongegevens-waren-niet-veilig-voor-facebook~a659500e/>

⁸ <https://www.rtlnieuws.nl/buitenland/berlijn-wil-strenger-toezicht-op-facebook-na-dataschandaal>

⁹ <https://fd.nl/ondernemen/1247505/amerikaanse-mededingingsautoriteit-ftc-doet-onderzoek-naar-facebook>

Doet de Autoriteit Persoonsgegevens, bijvoorbeeld naar aanleiding van de recente berichtgeving, onderzoek naar Facebook?

Antwoord 4

Er loopt een onderzoek naar Facebook (in handhavingfase) door de AP maar dat ziet op een andere kwestie.¹⁰ De AP heeft mij over de onderhavige kwestie desgevraagd laten weten in nauw contact te staan met de privacytoezichthouder in het Verenigd Koninkrijk, de Information Commissioner's Office (ICO), die heeft aangekondigd onderzoek te doen naar de kwestie.

Vraag 5

Deelt u de mening van uw Duitse ambtsgenoot dat er «in de toekomst veel strenger toezicht (gehouden moet worden) op bedrijven als Facebook»? Zo ja, waarom en hoe gaat u hier vervolg aan geven? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

De werkgroep van de Europese privacytoezichthouders (WP29) heeft op 11 april in een persbericht zelf reeds aangekondigd dat dit een topprioriteit zal zijn.¹¹

Toelichting:

Deze vragen dienen ter aanvulling op eerdere vragen terzake van het lid Koopmans (VVD), ingezonden 22 maart 2018 (vraagnummer [2018Z05224](#)).

¹⁰ <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/nieuws/ap-facebook-handelt-strijd-met-de-privacywetgeving>

¹¹ Press release: "Sorry is not enough": WP29 establishes a Social Media Working Group, http://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=621779 . Daarin staat onder meer: "The protection of individuals against unlawful use of their personal data on social media platforms will be one of our key priorities."

Antwoorden op de schriftelijke vragen van de leden Kuiken en Van den Hul (beiden PvdA) over privacyschendingen door Facebook
Kenmerk 2018Z06395
Ingezonden 6 april 2018

Vraag 1

Kent u het bericht "Gegevens 89.000 Nederlandse Facebookgebruikers in handen Cambridge Analytica"¹²

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Is het feit dat van ruim 89.000 Nederlandse Facebookgebruikers gegevens in handen zijn gekomen van onderzoeksbureau Cambridge Analytica voor u een extra reden in contact met Facebook te treden en het bedrijf tekst en uitleg te vragen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 2

Het staat buiten kijf dat Facebook zich aan de Europese en nationale privacyregelgeving moet houden. De Autoriteit persoonsgegevens ziet hierop toe in samenwerking met de toezichthouders in de andere lidstaten van de Europese Unie, en krijgt met ingang van 25 mei 2018 ruimere toezichts- en sanctiebevoegdheden.

Vanwege de grote invloed die sociale media hebben op de samenleving, rust op de aanbieders van deze diensten een zware verantwoordelijkheid. Dat geldt bij uitstek voor een mondiale aanbieder zoals Facebook. Privacy is geen luxe en de handel in persoonsgegevens mag niet uitsluitend als verdienmodel worden gezien. Ik zal met Facebook en andere aanbieders in gesprek gaan om hen nog eens op hun verantwoordelijkheid te wijzen.

Vraag 3

Wat kunnen Nederlandse gedupeerden doen teneinde te achterhalen wat er met hun gestolen data is gebeurd?

Antwoord 3

Facebook heeft als verwerkingsverantwoordelijke een informatieplicht en betrokkenen hebben recht op inzage (artikelen 13 tot en met 15 AVG). Wie erachter wil komen wat Facebook van hem of haar weet kan die informatie downloaden in een bestand. Dit gaat via 'instellingen' en vervolgens op 'download een kopie'. Wie wil dat een bedrijf geen informatie meer over hem of haar verwerkt, heeft het recht die data te laten wissen (artikel 17 AVG).

Vraag 4

Deelt u de mening dat nu blijkt dat het gebruik van Facebook ook Nederlandse gebruikers kan treffen, de Nederlandse overheid een rol dient te spelen qua voorlichting over de risico's ten aanzien van de privacy en dat dit niet alleen aan

¹² <https://www.trouw.nl/home/-gegevens-89-000-nederlandse-facebookgebruikers-in-handen-cambridge-analytica-~ac1c2703/>

het bedrijf kan worden overgelaten? Zo ja, hoe gebeurt dat? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

Facebook is verplicht de gebruikers goed te informeren (artikel 13 en 14 AVG en artikel 5, eerste lid, onder a, AVG). Facebook is bijvoorbeeld verplicht aan te tonen welke persoonsgegevens ze verzamelen en hoe die worden gebruikt en beveiligd. Daarnaast dient Facebook om expliciete, geïnformeerde toestemming te vragen om persoonsgegevens te mogen verwerken (artikel 7 en artikel 4 lid 11 AVG). Het staat aan de privacytoezichthouders in de EU ter beoordeling of Facebook deze verplichtingen nakomt en om al dan niet handhavend op te treden. Het ministerie van JenV en de AP geven in algemene zin voorlichting over de Algemene verordening gegevensbescherming, door middel van handleidingen en informatiecampagnes. Hierin wordt ook ingegaan op de informatieverplichtingen en het vereiste van expliciete, geïnformeerde toestemming.